

alliberat, en la seva màxima naturalitat; sobretot quan reflecteix el pensament dels personatges, amarat d'una veracitat absoluta, talment com si ens haguéssim traslladat dins dels seus cervells i accedíssim directament a les seves "converses mentals", a la seva "veu mental", amb totes les seves vacil·lacions i contradiccions: "No sé què vol dir. Vaja, sí que ho sé, però no hi estic d'acord. Vaja, que sí que hi estic d'acord, però podria no haver dit res"; "¿M'havia passat, feia poc, que per res del món no pretenia fer la Cosa A, però de sobte em descobria fent la Cosa A sense saber quan m'hi havia posat?"

Amb aquest llenguatge ens immergeix en un món suburbial i desolat, mancat de cap mena d'esperança, per on deambulen llastimosament les seves *humiliades i ofeses* criatures, girant tothora damunt d'elles mateixes, com baldufes escrostonades, amb un present decadent i enfosquit –"Una vida que [...] semblava reduir-se a una tirallonga *in crescendo* de bastonades"; "La mama, el papa i la tieta Toni deixaven el pati cul per amunt, de drogats que anaven"–, sense nord ni futur, que sobreviuen tan sols (des)confiant que els seus sacrificis permetin que els seus fills assoleixin una vida millor: "Senyor, [...] ajudeu [...] la canalla. [...] No vull que quedin marcats per la distància que ens separa dels altres."

Perquè, per més que tinguin una vida miserable, per més que l'únic que aconseguie-

xin desvetllar en els que els envolten sigui llàstima o compassió –o, més aviat, una mescla inextricable entre burla i compassió: "Llavors va ser quan la senyora Dees se la va mirar amb un deix de compassió"; "En Roosten no era gens conscient que tot allò ho feien per caritat"–, els personatges de Saunders són –i en aquest punt la petja de Dostoievski és acusadíssima: "La bellesa salvarà el món", afirma el príncep de *L'idiota*– increïblement generosos: "Al cap i a la fi l'amor devia ser això: que t'agradi algú tal com és i fer coses per ajudar-lo a ser encara millor."

Tinguin per escenari el més fosc del present o el més esgarrifós i orwellià futur distòpic, sempre, fins i tot en les situacions més extremades i perilloses, acaben decidint-se (o, més exactament, acaben acceptant que un instint primigeni indomitable decideixi per ells) a ajudar els altres. A l'hora de la tria definitiva, triomfa l'amor al proïsme: el bé *dels altres* s'imposa al seu. Sense cap enorgulliment ni fent-ne ufana, senzillament, perquè és l'única opció que creuen (moralment) admissible: "Suposo que una mica de mala espina sí que pots donar. Però, ¿saps què? Hi ha altres coses que et defineixen, tens el que es diu valor moral. Quan saps que una cosa està ben feta, la fas, costi el que costi."

La qual cosa no significa, en cap cas, que l'autor pretengui oferir-nos un missatge –la literatura, més que no pas missatge, és mitjà– i, encara menys, inequívoc, sinó plantejar-nos preguntes (o, més aviat, ajudar-nos que ens les plantejem), sense prejudicar les respostes: "¿La vida és divertida o espantosa? ¿La gent és bona o dolenta?"

Paradoxalment, per més lamentable i decrèpit, desesperançat que sigui el retrat del món (o, més aviat, submón: el subsòl dostoievskià) que dibuixa, al final de la lectura et resta un sorprenent, confús, inexplicable sentiment d'esperança, del valor, insubstituïble i irremplaçable, de cada existència humana.

L'estil de Saunders ho pot ser gairebé tot, menys fràgil

Una sensació evanescent, inaprehensible –que sembla ser del tot incompatible amb el que acabes de llegir– que fins i tot la manca de sentit de la vida té un sentit; un sentit, tanmateix, que tan sols podem assajar d'abastar si no pretenem anar *més enllà* –ni de nosaltres mateixos, ni de l'existència: "Explico als nens que la vida passa volant, hem de fer que cada moment valgui la pena, viure cada dia com si fos l'últim. [...] Si algun error he comès en aquesta vida és ser massa passiu. No vull que cometin els mateixos errors que jo. [...] Quan estiguin a punt d'anar-se'n, no es penediran del que han fet, només del que no han fet."

Un resultat inesperat, atès que la seva escriptura –una nova paradoxa en una obra curulla de contrastos i contradiccions, que acaben encaixant els uns amb les altres–, malgrat que resulta senzilla de llegir, que flueix agradablement, esdevé difícilment accessible: que no sabem ben bé per on –ni com– emprendre. Ens temem, amb prou fonament, que hi *entendrem* ben poc; que els nostres esforços –car, diguem-ho alt i clar, aventurar-se en els relats saunderians exigeix un esforç, i no pas menor– no seran degudament recompensats.

La –o, si més no, *una* de les possibles– resposta a aquest dilema, a aquest risc que, d'altra banda, hem d'estar disposats a assumir cada vegada que ens encarem a qualsevol creació literària de mèrit, és, potser, que no es tracta tant d'*entendre* com d'*entrar-hi*; de deixar que siguin els nostres sentits i sentiments els que *reaccionin* a la seva escriptura, que ens sacsegi i ens faci reaccionar, que provoqui en nosaltres algun efecte sensible; positiu o negatiu, tant és.

La vida transcorre sota la crosta d'aquest text exigent

I, per damunt de tot, que ho facin sense artificis o manipulacions espúries; que sentim, amb una evidència cartesiana, que l'autor no escriu així empès per l'ambició de fer-se un lloc en l'Olimp de les lletres, sinó perquè *ha d'escriure* així, perquè, encara que s'ho proposés, no podria fer-ho de cap altra manera. En definitiva, perquè *és*, i no pot deixar de ser, *la seva* manera d'escriure.

En aquestes condicions, que crec poder afirmar que són les de Saunders, cal que veiem la difícil accessibilitat no pas com un problema, sinó com un repte. Un repte, no cal dir-ho, que podem o no decidir acceptar. Un repte que ens exigirà el millor de nosaltres mateixos i, com a mínim, una relectura. Una segona lectura que ens permetrà constatar que el gel damunt el qual caminem no tan sols és consistent, sinó, ja que no transparent, almenys translúcid: començarem a veure, encara que sigui mig a besllum, que la vida transcorre, amb una empenta indeturable, sota la crosta d'un text exigent.

Per tant, si volem tenir l'opció de ser degudament recompensats –sense tenir-ne cap seguretat: podem acabar estimant l'autor o rebutjant-lo, amb idèntica intensitat, i per idèntics motius, segons el nostre tarannà–, hem d'estar disposats a cercar les condicions adients (un lloc tranquil i llarga estona al davant) i a posar-hi molt de part nostra –"És per la ment que se m'obre Natura", deia Mestre Foix–, si volem extreure'n el màxim profit: "De vegades et fa l'efecte que no hi ets tot, però al final t'adones que estaves equivocat. ¿Ara, per què t'has de fer mala sang per això, si, capficant-te, et perdràs la bellesa de l'instant?" *

L'apunt

George Saunders (EUA, 1958) és un autor de relats curts que ha publicat a revistes com ara *The New Yorker*, *Harper's Bazaar* i *GQ*. Això li ha permès guanyar el premi National Magazine els anys 1994, 1996, 2000 i 2004. Signa una columna setmanal titulada *American Psyche* al rotatiu *The Guardian*, és professor de la Universitat de Siracusa i fins ara ha publicat set reculls de relats.